

Fenomén Rudolf Fila

/1932-2015/

PhDr. Alžbeta Vlčková

Ve výstavním prostoru České spořitelny v Brně na Jánské ul. od 13. 3. 2019 do 19. 8. 2019 probíhá komorní, ale nesmírně zajímavá výstava **RUDOLF FILA – SKICÁŘE**. Výstavu koncepčně sestavil pedagog a především žák R. Fily, výtvarný teoretik Mgr. Miloš Štofko, PhD. Připravil nevšední výběr ze 127 skicářů, které obsahují přes 5000 skic. Kurátor redukoval a minimalizoval prezentaci do tří základních okruhů :

1. Skice z cest za uměním – v nich Fila zaznamenává, analyzuje, replikuje, nebo hledá moment neopakovatelnosti i s poznámky a postřehy. Skicuje vystavené artefakty v galériích, na výstavách, v muzeích. V dnešním digitálním a záznamovém světě interaktivní přepojení mozku s psychomotorickým přenosem do ruky, přináší nejenom autentičnost a neopakovatelnou originalitu. Často podtrhuje důraz na detail, který nese široké spektrum výtvarné výpovědi. Konfrontace originálů díl mistrů s viděním, vnímáním a tvůrčím přepisem autora
2. Skice s periferními kresbami – kde kresbou neguje konvenční způsob reprodukce očima viděné předlohy. Porušuje celek hledáním. Úvahou, cílenou destrukcí mění lineární reálný obraz do zkratkovitého záznamu tužkou, nebojí se vložit barvu, stimuluje podněty, objevuje, hledá nové možnosti vyjádřit se
3. Výběr skic – vybraný vzorek s různorodým obsahem představuje bohatost a pestrost obsahu a formy v tvorbě autora. Zaznamenává i pokusy do kreseb vkládat otisk, barvu ne ve smyslu náznaku dotvoření, zvýraznění, ale ve formě radikálního akcentu, kontrastu, jinakosti, synergie

Skutečnost, že se slovenský významný umělec představuje v Brně, je velká zásluha především Antonína Krejčíře z Art Brut Brno a akademického malíře Vlada Kordoše, dlouholetého kolegy a přítele Rudolfa Fily.

Zvláštní poděkování patří Magistrátu města Brna, který dlouhodobě podporuje mezinárodní spolupráci partnerských měst, Bratislavy a Brna.

Kdo je Rudolf Fila? Akademický malíř, který patří k nejvýznamnějším, nezaměnitelným osobnostem výtvarného umění posledních desetiletí. Zásadně obohatil nejenom slovenskou modernu o nové výrazové prostředky a techniky v malbě a kresbě, ale napsal důležité odborné knihy, působil úspěšně pedagogicky. Přesah významu jeho osoby můžeme vnímat ve dvou rovinách. V profesní a osobní.

V profesní rovině /absolvent Střední umělecko-průmyslové školy v Brně a Vysoké školy výtvarných umění v Bratislavě, obor malba u J. Mudrocha/ Filu nemůžeme si všimnout pouze jako výjimečného, odvážného tvůrce. Třicetileté pedagogické působení na ŠUP-ke v Bratislavě, po revoluci na VŠVU významně ovlivnilo mnohé generace. Přísný, zásadový pedagog, s neskutečnou schopností rozvíjet tvůrčí potenciál, s hlubokými znalostmi a souvislostí v umění, sarkasta s respektem, který se nikdy nebál šířit skutečné hodnoty umění. Především moderní a abstraktní umění, o kterém se nesmělo v režimu totality moc a pravdivě mluvit, natož psát. V době socialistického realizmu, jedině uznávané umělecké platformy. Až dnes oceňuji jeho odvahu tajně namnožit v socialistických osmdesátých letech

Teorii barev od u nás v té době nepublikovaného Johannese Ittena. Nevím, jak to udělal. Nechal přeložit a zkopírovat 186 stran odborného textu pro své žáky a příznivce. Teorie, ze které žiji a čerpám dodnes.

Motiv celoživotního hledání, objevování, poznávání se schopnosti nebát se často nesourodých pokusů, experimentů s barvou a různými materiály staví jeho tvorbu do širokého spektra výrazových prostředků. „Tvorivosť predstavuje tú najhodnotnejšiu hru, pri ktorej sa nikdy neprehráva,“ tvrdil Rudolf Fila. (kniha esejí Cestou).

Kromě mimořádně plodné mnohotvárné tvorby zanechal další významnou teoretickou knížku určenou široké i odborné veřejnosti „Načo nám je umenie“. Přes různé artefakty ze všech historických období přináší výklad smyslu, potřeby a vysvětlení samotné existence výtvarného umění.

V osobní rovině rodilý Moravan žil a tvořil v Bratislavě. Souběžně patřil i do významné skupiny tvůrců kolem konceptuálního umělce a teoretika Jiřího Valocha. Ten v Brně vytvořil centrální uzel umělecké sítě českých a zahraničních autorů, jako byl právě Fila, Chatrný, Gappmayr a jiní. Vzájemnou komunikací a korespondencí zanechali historicky cennou, vzácnou intimní výpověď o umění, o životě a době. (Před lety prezentovanou v Pražákově paláci pod názvem Art is here).

R. Fila mě jednou potkal v bratislavském antikvariátu, jak si prohlížím barevný dřevoryt od J. Váchala. Potřebovala jsem něco ukrást do klauzurní práce na odboru grafika, kde jsem studovala. Zastavil se u mne a skoro hodinu horlivě vykládal o Josefovi Váchalovi, který mě do té doby vůbec nezajímal. Nakonec jsem grafický list koupila a visí na stěně. Pokaždé připomene Filu. Největší paradox je, že i když Fila nebyl přímo můj profesor, ze ŠUP-ky mi dal toho nejvíc.

Byl fascinující.